

Commissie
Rijksuitgaven

Algemene Rekenkamer
T.a.v. mw. drs. S.J. Stuiveling, president
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

Plaats en datum: Den Haag, 7 april 2011
Betreft: Aanbieding feitelijke vragen 32 679-2 Open standaarden en opensourcesoftware bij de
rijksoverheid
Ons kenmerk: 2011Z07213 / 2011D17908

Geachte mevrouw Stuiveling,

Bijgaand doe ik u namens de commissie voor de Rijksuitgaven een inbreng van feitelijke vragen over het rapport "Open standaarden en opensourcesoftware bij de rijksoverheid" (Kamerstuk 32 679, nr. 2) toekomen.

De commissie voor de Rijksuitgaven stelt het op prijs indien de Kamer de antwoorden voor donderdag 28 april 2011, te 12.00 uur, kan ontvangen.

Hoogachtend,

De griffier van de commissie voor de Rijksuitgaven,

E.A.J. Groen

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182015/ 2048
E. cie.ru@tweedekamer.nl
www.tweedekamer.nl

Nr. LIJST VAN VRAGEN

Vastgesteld.....2011

De commissie voor de Rijksuitgaven en de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben over het rapport "Open standaarden en opensourcesoftware bij de rijksoverheid" van de Algemene Rekenkamer (Kamerstuk 32 679, nr. 2) de navolgende vragen ter beantwoording aan de Algemene Rekenkamer voorgelegd.

Deze vragen, alsmede de daarop bij brief van.....2011 gegeven antwoorden, zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie voor de Rijksuitgaven,

Van Gerven

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,

Dijkema

De adjunct-griffier van de commissie voor de Rijksuitgaven,

Clemens

Nr	Vraag	Blz	van	tot
1	Kan de Algemene Rekenkamer de toegepaste onderzoeksmethodiek aangeven? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan deze methodiek worden toegelicht en kan worden aangegeven waarop deze is gebaseerd? Is de gehanteerde methodiek afhankelijk geweest van het geconstateerde beperkte beeld op de ICT-uitgaven van de overheid?	0		
2	Maakt de Algemene Rekenkamer zelf gebruik van open of gesloten software? In hoeverre voldoet de Algemene Rekenkamer aan het actieplan Nederland Open in Verbinding (NOiV)?	0		
3	Is de Algemene Rekenkamer van mening dat er geen duidelijke financiële overzichten bij de ministeries aanwezig zijn, waardoor niet inzichtelijk is hoeveel waaraan is uitgegeven en gaat worden op het gebied van ICT? Is de Algemene Rekenkamer van mening dat deze overzichten er wel zouden moeten zijn? Beschikt de Algemene Rekenkamer van de eigen organisatie over een dergelijk overzicht? Is dit meegenomen in het onderzoek?	0		
4	Zijn internationale en Europese rapporten over besparingspotentieel bij het onderzoek betrokken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke? Waarom is hierover niets terug te lezen in het rapport?	0		
5	Is het ICT-kostenmodel van voorzitter Marc Vloemans van de Open Source Software Leveranciersorganisatie (OSSLO) betrokken bij het onderzoek? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is hierover niets terug te lezen in het rapport?	0		
6	Is de mogelijkheid van het in eigen beheer ontwikkelen van software bekeken, en het mogelijke besparingspotentieel hiervan? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is hierover niets terug te lezen in het rapport?	0		
7	Klopt het dat het definitieve rapport al bij andere partijen buiten de Kamer, o.a. IBM en NOiV, beschikbaar was voordat het officieel openbaar werd? Met welk doel?	0		
8	Is bij de kosten van closed software ook gekeken naar de kosten die gemaakt moeten worden om nieuwere versies van programma's aan te schaffen, omdat oude versies niet	0		

- meer onderhouden worden? Zo nee, waarom niet?
- 9 Is onderzocht wat opensourcesoftware mogelijk aan energiebesparing kan opleveren? Zo nee, waarom niet? 0
- 10 Kan de Algemene Rekenkamer aangeven hoe het mogelijk is, gegeven de onderzoeksvraag die door de Kamer is gesteld, dat de reikwijdte van het onderzoek zo beperkt is in de zin dat alleen de ministeries en de baten-lastendiensten erin zijn betrokken? Kan de Algemene Rekenkamer aangeven waarom de zelfstandige bestuursorganen en de andere overheden op geen enkele wijze zijn meegenomen, eventueel via het hanteren van diverse scenario's? 3
- 11 Kan worden aangegeven hoe het komt dat de Algemene Rekenkamer zo'n beperkte invalshoek ten aanzien van de kosten hanteert? Waarom worden vrijwel alleen de licentiekosten berekend? Is het de Algemene Rekenkamer niet bekend dat er ook kosteneffecten verbonden zijn aan leveranciersafhankelijkheid, zoals het niet kunnen overstappen naar nieuwere, betere en goedkopere systemen en software, lagere onderhoudskosten omdat er geen sprake is van een monopolist etc.? Hoe wordt dat beoordeeld? 3
- 12 Waarom zijn de decentrale overheden buiten beschouwing gelaten? Welke pogingen zijn er gedaan om decentrale overheden alsnog bij het onderzoek te betrekken? Is een benadering van vrijwillige medewerking van deze decentrale overheden aan het onderzoek overwogen? 3
- 13 Klopt het dat niet in de eerste plaats en alleen de Kamer maar de Europese Commissie en het kabinet-Kok een initiërende rol vervulden? 4
- 14 Kan de stelling dat de overige kosten bij opensourcesoftware hoger kunnen zijn dan bij gesloten varianten nader onderbouwd worden? In hoeverre kan gesteld worden dat de kosten bij opensourcesoftware met betrekking tot de benodigde expertise bij installatie, transitie, documentatie, implementatie, ondersteuning en het beheer van de software over het algemeen hoger liggen dan bij gesloten varianten? 8
- 15 De Algemene Rekenkamer stelt dat een goed beeld op de ICT-uitgaven van de overheid ontbreekt. Wat is er volgens de Algemene Rekenkamer voor nodig om een goed beeld te krijgen van de ICT-uitgaven van de overheid? Wat zouden ministeries kunnen doen om wel een goed beeld te krijgen van de integrale ICT-kosten? In welke mate heeft het ontbreken van een goed beeld van de ICT-uitgaven het onderzoek van de Algemene Rekenkamer beperkt? 8
- 16 Is het mogelijk dat naast de besparingen die bij opensourcesoftware behaald kunnen worden met betrekking tot de licentiekosten, ook aanzienlijke besparingen gerealiseerd kunnen worden door voordelen op het gebied van kwaliteit, duurzaamheid, leveranciersafhankelijkheid en technische deugdelijkheid? 8 9
- 17 In hoeverre kan gesteld worden dat het rapport van de Algemene Rekenkamer een vertekend beeld geeft van de totale besparingen die gerealiseerd kunnen worden door open standaarden en opensourcesoftware omdat het zich beperkt tot licentiekosten, terwijl potentiële additionele besparingen die te maken hebben met zaken als kwaliteit, duurzaamheid, leveranciersafhankelijkheid en technische deugdelijkheid buiten beschouwing zijn gelaten? Hadden de berekende besparingen niet hoger gelegen als deze zaken wel meegenomen waren in het onderzoek? 8 9
- 18 Hoe is bepaald welk deel van de software in principe vervangbaar zou zijn door opensourcealternatieven? Hoe is die afbakening gemaakt? Op grond van welke informatie? Is dit een representatief deel van de binnen de overheid gebruikte software? Zo ja, waarom en op welke wijze is dit bepaald? Zo nee, waarom stelt de Algemene Rekenkamer dat daarmee het maximaal te behalen besparingspotentieel, zoals door de Algemene Rekenkamer berekend, is bereikt? 9
- 19 Is er naar het oordeel van de Algemene Rekenkamer enig verband tussen het overstappen van gesloten op open technologie en de realisering van beleidsdoelen ten aanzien van bedrijfsvoering en marktordening? 11
- 20 Is de Algemene Rekenkamer van oordeel dat de keuze tussen open en gesloten technologie geen politieke aspecten heeft en dus niet behoort te worden gemaakt door het kabinet en niet kan worden gecontroleerd door de Kamer? 11

21	Is de werking van het 'comply or explain'-principe uit het actieplan NOiV onderzocht? Wordt dit op de juiste manier toegepast? Werkt dit voor de ministeries? Hoe verhoudt dit principe zich tot de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat een veel breder scala aan overwegingen aan de orde is dan uitsluitend financiële?	11	
22	Er moet een strategische aanpak komen, maar ligt die er niet al met het actieplan NOiV? Wat schort er volgens de Algemene Rekenkamer aan dit actieplan? Welke verbeteringen moeten hierin doorgevoerd worden? Wat zullen de gevolgen voor het beleid met betrekking tot open standaarden en opensourcesoftware zijn als het kabinet NOiV loslaat?	11	12
23	Welke bevoegdheden zou de Chief Information Officer (CIO) Rijk naar het oordeel van de Algemene Rekenkamer wel of juist niet moeten hebben, gezien de bezwering 'dat te allen tijde rekening moet worden gehouden met de functiespecifieke behoeften op ICT-gebied die van toepassing tot toepassing en van departement tot departement kunnen verschillen'? Voldoet de recente versterking van de positie van de CIO Rijk wel of juist niet aan de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer?	13	
24	Hoe staat de Algemene Rekenkamer als instituut zelf ten aanzien van open ICT-beleid?	18	
25	Zijn er volgens de Algemene Rekenkamer alternatieve methoden om een inschatting te maken van het gebruik van opensourcesoftware bij lagere overheden en zelfstandige bestuursorganen?	18	
26	Welke experts zijn wel geraadpleegd, maar uiteindelijk niet genoemd in het rapport? Kan de Algemene Rekenkamer aangeven welke bronnen wel en welke bronnen niet zijn verwerkt in het onderzoek?	19	
27	Hoeveel business cases zijn er aangeleverd en onderzocht? Klopt het dat niet alle aangeleverde informatie uiteindelijk betrokken is bij het rapport? Waarom niet? Wat is de reactie van de Algemene Rekenkamer op de veelgehoorde klacht uit het veld dat veel van de aangeleverde business cases niet terug lijken te komen in het uiteindelijke rapport?	20	
28	Klopt het dat er wel gesprekken zijn geweest met Stone-IT, maar dat met de uitkomsten van deze gesprekken niets is gedaan? Waarom niet?	20	
29	Waarom heeft de Algemene Rekenkamer zich bij het bespreken van strategische ICT-doelstellingen beperkt tot de interne ICT-behoefte van kerndepartementen?	24	
30	Hoe beoordeelt de Algemene Rekenkamer de 'vaak genoemde voordelen van open standaarden', gezien de opmerking 'Er bestaat geen bewijsvoering voor de algemene geldigheid van deze potentiële voordelen.'?	30	
31	Zijn er meer voordelen van opensourcesoftware te noemen, die niet vallen onder het criterium 'vaak genoemde voordelen' van de Algemene Rekenkamer? Bijvoorbeeld dat het gebruik van opensourcesoftware de concurrentie bevordert in een markt die gedomineerd wordt door gesloten software, wat leidt tot betere producten en lagere prijzen? Bijvoorbeeld dat bij zakelijk gebruik van opensourcesoftware werknemers thuis kosteloos en legaal dezelfde software kunnen gebruiken, wat het risico van malware voor organisaties vermindert?	31	
32	Is er een vergelijking gemaakt tussen het Nederlandse beleid ten aanzien van het gebruik van opensourcesoftware en het beleid van Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Finland?	31	
33	Klopt het dat in al deze landen opensourcesoftware wordt toegepast door overheden? Wat is het belangrijkste verschil tussen de toepassing door de Nederlandse overheid en de toepassing van open source in deze landen?	31	
34	Waarom kunnen resultaten die bijvoorbeeld in Finland worden bereikt, niet in Nederland worden behaald? (zie: Large-scale migration to an open source office suite: An innovation adoption study in Finland, Karjalainen Martti, University of Tampere, 2010)	31	
35	Waarom worden gesloten en opensourcesoftware in het onderzoek van de Algemene Rekenkamer niet gelijkwaardig behandeld?	32	
36	Welk deel van de gesloten standaarden en software kan worden vervangen door open standaarden en opensourceoplossingen en welk deel niet? Welke criteria hanteert de	32	

Algemene Rekenkamer bij het beoordelen of oplossingen vervangen kunnen worden of niet? Beperkt de Algemene Rekenkamer zich alleen tot wat vandaag beschikbaar is of heeft de Algemene Rekenkamer ook ontwikkelingsfasen van opensourceoplossingen meegenomen in het onderzoek?

37	Aan welke voorwaarden moet volgens de bevindingen van de Algemene Rekenkamer zijn voldaan om de implementatie van open source mogelijk te maken?	32	
38	Waaruit bestaan de directe en indirecte kosten van proprietary softwarelicenties?	34	
39	Wat zijn de kosten die worden veroorzaakt door het werken met verouderde systemen en applicaties omdat nieuwe niet ingevoerd kunnen worden door vendor lock-in?	34	
40	Zijn de vier vertrekpunten van de Model Architectuur Rijksdienst (MARIJ) feitelijk of normatief? Op welke wijze werken deze vertrekpunten door in de bevoegdheidsverdeling op het gebied van ICT-projecten bij de rijksoverheid?	40	
41	Wat is de betekenis van de bedragen in het licht van de constatering dat de softwarekosten van het Rijk niet nauwkeurig te bepalen zijn?	41	
42	Hoe verklaart de Algemene Rekenkamer het lage percentage licentiekosten (4%) in verhouding tot bijvoorbeeld getallen die Microsoft in 2005 aangaf (8%) en IBM in 2004 (27%)? Hoe wordt het getal van 4% onderbouwd?	45	
43	Acht de Algemene Rekenkamer het verstandig om in de toekomst door ministeries wel een administratie op applicatieniveau bij te laten houden met betrekking tot licenties?	46	
44	Is het correct dat de berekeningen voor de proef bij het ministerie van Defensie niet alleen een absolute besparing behelzen, maar dat tegelijkertijd het aantal werkplekken meer dan verdubbeld is? Klopt het dat daardoor de besparing per werkplek feitelijk veel groter is dan nu is weergegeven door de Algemene Rekenkamer? Kan de Algemene Rekenkamer aangeven hoeveel er nu per werkplek wordt bespaard? Kan de Algemene Rekenkamer bevestigen dat de cijfers zijn aangeleverd door de controller van het ministerie van Defensie?	46	
45	Voldoet de business case basisregistraties aan de definitie van een project met open standaarden, zoals de Algemene Rekenkamer dat hanteert? Hoe beoordeelt de Algemene Rekenkamer de houdbaarheid van de mogelijke besparing die berekend is? Welk deel van de berekende besparing wordt bereikt door de inzet van open standaarden en hoe wordt de overige besparing gerealiseerd?	49	
46	Kan de Kamer nog een vervolg verwachten op dit rapport met betrekking tot nacalculaties van business cases?	49	
47	Hoe beoordeelt de Algemene Rekenkamer de doelmatigheid van het beleid ten aanzien van open source tot nu toe?	52	
48	Hoe beoordeelt de Algemene Rekenkamer het actieplan Nederland Open in Verbinding?	52	
49	Op welke termijn kan volgens de Algemene Rekenkamer de afbouw van huidige gesloten standaarden en de introductie van opensourcesoftware worden gerealiseerd?	53	
50	Wat zijn de gevolgen voor de ICT-kosten, als door maatschappelijke en technische ontwikkelingen in de nabije toekomst de ICT-middelen (zoals hardware en software) minder centraal komen te staan?	57	
51	Heeft de Algemene Rekenkamer onderzoek van de Universiteit van Amsterdam uit 2004 (Kosten en baten van open standaarden en open source software in de Nederlandse publieke sector: een analyse op meso- en macroniveau, SEO) en dat van het Centraal Planbureau uit 2009 (Competition, innovation and intellectual property rights in software markets) geraadpleegd? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom is hierover niets terug te lezen in het rapport? Wat is de beoordeling van de Algemene Rekenkamer van deze onderzoeken?	75	77
52	Welke vakliteratuur heeft de Algemene Rekenkamer geraadpleegd bij het onderzoek?	75	77
		75	
		75	